

УДК 336.76.066

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК» УКРАЇНИ

*Бормотова М.В., к.е.н., доцент,
Бондаренко В.В., магістр УкрДАЗТ*

У статті на підставі аналізу сучасних наукових економічних досліджень визначається сутність поняття «фінансовий ринок», значення та роль функцій фінансового ринку. Надається класифікація функцій фінансового ринку за різними ознаками.

Ключові слова: фінансовий ринок, функції фінансового ринку, класифікація.

ИССЛЕДОВАНИЯ СУЩНОСТИ ПОНЯТИЯ «ФИНАНСОВЫЙ РЫНОК» УКРАИНА

*Бормотова М.В., к.э.н., доцент,
Бондаренко В.В., магистр УкрГАЖТ*

В статье на основании анализа современных научных экономических исследований определяется сущность понятия «финансовый рынок», значение и роль функции рынка. Предоставляется классификация функций рынка по различным признакам.

Ключевые слова: финансовый рынок, функции финансового рынка, классификация.

CONCEPT OF NATURE "FINANCIAL MARKET" UKRAINE

*Bormotova M.V.
Bondarenko V.V.*

The article is based on an analysis of modern scientific economic research defined the essence of the concept of "financial market" value of the function and role of the financial market. Available classification features of financial markets on different grounds.

Key words: financial market, financial market functions, classification.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими та практичними завданнями. Фінансовий ринок вважається невід'ємним атрибутом сучасної ринкової економіки. У політико-економічному значенні — це ринок, на якому визначаються попит і пропозиція на різноманітні фінансові ресурси. Це ринок, на якому є продавці й покупці, є товар, який продається та купується. Але цей товар особливий - гроші, надані в тимчасове або постійне користування. Для детального вивчення аспектів функціонування фінансового ринку необхідно, перш за все, дати визначення поняття «фінансовий ринок» та обґрунтувати його функції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми. Основи теорії функціонування фінансового ринку знайшли відображення у наукових працях таких видатних зарубіжних і вітчизняних вчених як: В.М. Опарін [1], С.М. Еш

[2], В.М. Іванов [3], В.П. Ходаківська [4], В.М. Шелудько [5], А.Г. Загородній [6], О. М. Іваницька [7], І. О. Школьник [8] та інші. Але досить не існує єдиної точки зору щодо визначення як самого поняття «фінансовий ринок», так і класифікації функцій фінансового ринку за різними критеріями, що обумовлює необхідність подальшого дослідження цих проблем.

Метою даної статті є дослідження сутності поняття «фінансовий ринок» та обґрунтування функцій фінансового ринку за різними ознаками.

Виклад основного матеріалу. Дослідженню поняття «фінансовий ринок» приділяють увагу багато вчених-економістів, але жоден з авторів не дав повне та змістовне визначення цьому поняттю. Трактують поняття «фінансовий ринок» різними вченими наведено у табл.1.

Трактування поняття «фінансовий ринок»

Автор	Точка зору
Опарін В.М. [1]	Фінансовий ринок- це сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності.
Еш С.М. [2]	Фінансовий ринок є складовою сферою фінансової системи держави. Він може успішно функціонувати лише в умовах ринкової економіки, коли переважна частина фінансових ресурсів мобілізується суб'єктами підприємницької діяльності на засадах їх купівлі-продажу.
Іванов В. М. [3]	Фінансовий ринок - це і місце купівлі-продажу фінансових ресурсів, і сукупність інститутів, які забезпечують їх звернення, тобто сукупність соціально-економічних відношень у сфері трансформації недіючих коштів у позиковий капітал через кредитно-фінансові інститути на основі попиту і пропозиції.
Ходаківська В.П. [4]	Фінансовий ринок – це вся система економічних відносин, що виникають між його прямими учасниками при формуванні попиту і пропозиції на специфічні послуги – фінансові послуги, пов'язані з процесом купівлі-продажу, розподілу та перерозподілу фінансових активів, які знаходяться у власності економічних суб'єктів національної, регіональної та світової економіки.
Шелудько В.М. [5]	Фінансовий ринок - це система економічних та правових відносин, пов'язаних із купівлею-продажем або випуском та обігом фінансових активів
Завгородній А.Г. [6]	Фінансовий ринок – сукупність ринкових фінансових інститутів, що скеровують потік коштів від власників заощаджень до позичальників.
О. М. Іваницька [7]	Фінансовий ринок - мережа спеціальних (банківсько-фінансових) інститутів, що забезпечує взаємодію попиту і пропозиції на гроші як специфічний товар, їхнє взаємне врівноваження.
І. О. Школьник [8]	Фінансовий ринок – це сукупність економічних відносин, з приводу перерозподілу тимчасово вільних фінансових ресурсів між населенням(домогосподарствами), суб'єктами господарювання та державою через системи фінансових інститутів на основі взаємодії попиту та пропозиції.

Проаналізувавши існуючі точки зору авторів щодо поняття «фінансовий ринок» можна зробити наступні висновки. Якщо такі науковці як В.М. Опарін, В.М. Шелудько, В.П. Ходаківська вважають, що фінансовий ринок – це сукупність певних відносин, пов'язаних з купівлею-продажем специфічного товару, то А.Г. Завгородній розглядає фінансовий ринок як сукупність ринкових фінансових інститутів, що скеровує потік коштів. Таким чином, аналізуючи усі вище перелічені визначення фінансового ринку, можна дати таке визначення, яке, на думку авторів, найбільш повно розкриває сутність цього поняття. Фінансовий ринок - це система економічних відносин, що пов'язані з купівлею-продажем фінансових активів через сукупність фінансових інститутів на основі взаємодії попиту та пропозиції.

Сутність та роль фінансового ринку в економіці держави найбільш повно розкривається в його функціях.

Під функціями фінансового ринку розуміють основні завдання кожного сегмента ринку, що забезпечують його розвиток. Функції фінансового ринку аналізували багато вчених, у тому числі – Еш С.М., І.О Школьник, Ходаківська В.П. та інші.

У економічній науці функції фінансового ринку поділяють на *загальні*, які характерні для всіх сегментів фінансового ринку, та *спеціальні (конкретні)* - характеризують розвиток окремої сфери ринку. До останніх відносяться ті, які діють в економічній, політичній, соціальній та морально-психологічній сфері. Найбільш повна класифікація функцій фінансового ринку надається у працях Еш С.М [2]. Так він відокремлює основні та спеціальні функції фінансового ринку. До основних функцій відносяться:

1. Забезпечення взаємодії покупців і продавців фінансових активів, у результаті якої встановлюються ціни на фінансові активи, що зрівноважують попит і пропозицію на них.

2. Запровадження фінансовим ринком механізму викупу в інвесторів належних їм фінансових активів і тим самим підвищення ліквідності цих активів.

3. Фінансові ринки сприяють знаходженню для кожного з кредиторів (позичальників) контрагента угоди, а також суттєво зменшують витрати на проведення операцій та інформаційні витрати.

На його думку, специфічні функції діють у

конкретних сферах життєдіяльності суспільства.

Так у політичній сфері функціями фінансового ринку є:

- прискорення інтеграційних процесів входження України до світового співтовариства;
- сприяння становленню економічної самостійності, яка є головною опорою незалежності держави;
- сприяння створенню справжньої ринкової економічної системи, що є необхідною передумовою розбудови демократичного суспільства;
- вихід через фондову біржу національного капіталу на світовий ринок з допомогою розповсюдження серед іноземних інвесторів акцій та інших цінних паперів українських підприємств.

В економічній сфері:

- формування ринкових цін на окремі види фінансових активів;
- організація процесу доведення фінансових активів до споживача через створення мережі різноманітних інститутів з реалізації фінансових активів (банків, бірж, брокерських контор, інвестиційних фондів, страхових компаній, кредитних спілок тощо);
- фінансове забезпечення процесів інвестування, яке полягає у створенні фінансовим ринком умов для залучення (концентрації) підприємцем фінансових ресурсів, необхідних для розвитку виробничо-торгового процесу;
- перерозподіл на взаємовигідних умовах грошових коштів підприємств з метою їх ефективного використання;
- вплив на грошовий обіг, прискорення обороту капіталу, що сприяє активізації економічних процесів;
- страхова діяльність та формування умов для мінімізації фінансових і комерційних ризиків;
- операції, пов'язані з експортом-імпортом фінансових активів та інші операції, пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю;
- кредитування уряду, місцевих органів самоврядування шляхом розміщення урядових та муніципальних цінних паперів;
- розподіл державних кредитних ресурсів і розміщення їх серед учасників економічного кругообігу, між галузями і сферами ринкової діяльності тощо.

У соціальній сфері:

- мотивована мобілізація заощаджень приватних осіб, приватного бізнесу, державних органів, зарубіжних інвесторів, у тому числі й вільних коштів населення для інвестування їх як у виробничу, так і в соціальну сферу;
- створення нових робочих місць завдяки переміщенню капіталу та інвестуванню тощо.

У морально-психологічній сфері:

- формування у населення ринкової психології, нового економічного мислення та поведінки;
- створення у суспільстві відповідної морально-психологічної атмосфери, формування довіри до фінансових послуг, до фінансових посередників, до цінних паперів та до операцій з ними;
- запобігання виникненню на фінансовому ринку зловживань, шахрайства, кримінального середовища тощо. [2]

Висновки. Таким чином проведене дослідження різних визначень щодо поняття «фінансовий ринок» дозволило дати наступне найбільш повне визначення поняття фінансового ринку, а саме - це система економічних відносин, що пов'язані з купівлею-продажем фінансових активів через сукупність фінансових інститутів на основі взаємодії попиту та пропозиції. Крім того була розглянута повна класифікація функцій фінансового ринку за різними ознаками та сферами. В подальших дослідженнях необхідно розглянути проблемні питання удосконалення системи індикаторів моніторингу вітчизняного фінансового ринку з урахуванням особливостей його розвитку на сучасному етапі, використання яких сприятиме підвищенню ефективності аналізу кон'юнктури фінансового ринку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2002. — 240 с.
2. Еш С. М. Фінансовий ринок : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С. М. Еш ; Мін. освіти і науки України, Національний університет харчових технологій. - 2-ге вид. - К. : Центр учбової літератури, 2011. - 528 с.
3. Иванов В.М. фінансовий ринок: конспект лекцій.- К., 2001.-105 с.
4. Ходаківська В.П., Данілов О.Д. Ринок фінансових послуг: Навчальний посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 501 с.
5. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: підручник. — 2 - ге вид., стер. — К.: Знання, 2008. - 535с.
6. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово - економічний словник. — К.: Знання, 2007. — 1072 с.
7. Іваницька О. М. Фінансові ринки : навч. посіб. / О.М. Іваницька . - К. : Вид-во УАДУ, 1999. - 95 с.
8. Школьник І.О. Фінансовий ринок: сучасний стан і стратегія розвитку. Монографія. Суми: Мрія: УАБС НБУ, 2008. — 347 с.

Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Зайцева І.Ю.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Боровик Ю.Т.